

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:
(Ціна 1. прим. в таборі 3 ф.)
" " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . 25 ф.
поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПІСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

АДРЕСА:
Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Ч. 36. (83).

Неділя, 3. червня 1917.

Рік III.

Невідклична потреба.

Є оптимісти, що сподіваються від російської революції цілковитої зміни життя й гадають, що після великого внутрішнього перевороту прийде рай на російську землю.

Оптимізм (віра, що все йде на краще), звичайно, добра річ, але коли він закриває очі на дійсність і доводить до думки, що вже можна скласти руки, бо, мовляв, і так все добре буде, то й для себе й для громади краще не бути оптимістом.

Остаточні результати революції ще не відомі. В ході її можливі ще всілякі звороти. Але принустимо, що станеться, відповідно до виставлених домагань, перебудова ладу на республіканський лад на федераційних основах.

Чи така державна форма цілком змінить зміст державного життя?

Ні. Нова державна система даст тілько змогу народам Росії змінювати зміст. Демократичний лад є лише небхідна умова, средство для осягнення ціли—повного розвитку народів. Отже вірити, що одна умова все переробить, було б однобоко й хибно.

Для збудування країного життя необхідно ще великої творчої праці всього народу.

Це вимагає сильної волі, що виникає з великої свідомості.

Між тим цієї свідомості широким народним масам бракує. Нарід досі відігравав у державнім життю лише пасивну роль. Йому приказували—він слухав і виконував. Він не придав потрібного досвіду й знання в порядкуванню своїми справами. Не виробила ся критичність у відношенню до фактів. Погою ініціатива придушила. Він терпить лихо, але не в силі допускати ся до його найглибшої причини, не в силі зорієнтуватися в положенню. В цім містить ся його слабість. Народна несвідомість буде і в нових, вільних, демократичних формах життя добрим ґрунтом для затвердження панування однієї кляси над другими, одного народа над іншими народами. Демагогічними засобами лехко збочувати народні маси з вірної дороги й вести їх

до боротьби за чужі їм інтереси й одятати таким побитом від захищання своїх власних інтересів. Для цього гарною ілюстрацією може бути агітація російських імперіалістів за дальнішим провадженням війни поміж робітниками й солдатами, організовані чорносотенцями жидівські погроми й взагалі ціла робота чорної сотні. Життя нашого табору дало також кілько подібних прикладів.

На затемнюванню народу полягала власті недавніх господарів Росії.

Хоч власті виприснула з їхніх рук, але вони не відмовилися завернути старий лад. Зараз не їхня сила, тому вони на якийсь час припинили. Але темна робота провадить ся. Чорні сили мобілізують ся. Чекається на відповідну хвилю, щоб повести противреволюційний наступ. Вже тепер чорна сотня то там, то в інчім місці обережно, маючи, чи твердий ґрунт під ногами, підіймає свою голову. Але чи вдасться їй знову запанувати, не можна сказати. Так, чи інакше, чорносотенці свою роботу вестимуть і старатимуться як не вернути стару власті, то принаймні стати на перешкоді ненависному для них поступові волі. Найліпшим їхнім союзником є й буде народна темрява. Як недавно зі старим правлінням, так тепер з нею мусять провадити рішучу боротьбу всі поступові сили народу.

Треба в корінні зреволюціонізувати світогляд темних мас. Широке освідомлення їх у сиправах політичних, національних і соціальних—невідклична потреба. Вона вимагає великих сил і праці. Всі прихильники розвитку народу повинні взяти ся до цього діла. Гаяти часу ніяк не можна. Це була б провінія перед народом.

Російське революційне громадянство, побачивши наочно нікоду, що чинить несвідомість, заходило ся організовувати широку просвітну роботу поміж російським народом. Українці в Росії також провадять освідомлення свого народу. Для нас, Українців, ясність думки нашого народу є запорукою успішної боротьби за волю України. Тільки при свідомім

опорі з нашого боку можемо відперти заміри наших сильних сусідів панувати над нами. Тому мусимо всіма силами й тут провадити нашу освідомлючу працю, мусимо показувати вірну дорогу нашему народові, мусимо викорінити темряву, бо доки вона є, то ніякі демократичні форми не вилюндрують недемократичної дійсності на нашій землі. На па-

пері буде свобода, а на ділі поневолення, тільки нарід буде звязаний не грубими кайданами, а близкучими на вигляд, привабливими, але не менш міцними, шовковими шнурями. Тілько ві смертью темряви буде справжня воля. Тілько тоді ми зуміємо використати новий лад так, як нам треба.

Лубенець.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Петроградська часопись „Реч“ (687—96 від 28. квітня по 8. травня с. р.) дас змогу більш—менш певно обмалювати те, що твориться зараз в Росії.

Вона стверджує й докладніше представляє всі ті вісти, які подаються на підставі німецьких і інших джерел у „Громадській Думці“:

Найбільше місце в усіх цих числах „Речі“ займає писанина про мир, мирову агітацію робітників і боротьбу з цим небажанням для „Речі“ явищем. Особливо присвячує багато місця вона Ленінові. Ленін зі своїми численними однодумцями—робітниками повів широку агітацію за негайним заключенням миру без анексій і контрибуцій і, очевидно, мав великий успіх. Тому свідком численні демонстрації проти війни і проти завойовницької політики Мілюкова. Прихильники дальнішого провадження війни розпочали боротьбу проти цієї акції Ленінців. Вони зробили також велику демонстрації, уладжували на вулицях Петрограду мітінги, зібрания, де закликали всіх до боротьби з ленінцями. Петроград зробився ареною боротьби цих двох протилежних течій.

Антагонізм поміж прихильниками і противниками війни доходив до крайності. Нераз траплялися війни. З обох боків падали жертви убитими і раненими. Подібне творилося й у Москві. Правительство робило заходи, щоб ослабити мирний рух. Останняnota правительства викликала невдоволення серед робітників, котрі уладили велику маніфестації проти правителів. Рада робітничих і солдацьких депутатів ставила ся однак досить умірковано й закликала до спокою. Тим часом буржуазні шари суспільства розвивали агітацію за війною в провінціях і поміж військом і всі сили вживали, щоби скомпромітувати Леніна. Його виставлялося, як лютого ворога революції, котрий хоче викликати горожанську війну

поміж революціонерами і не дати таким чином закріпити здобутки революції. Буржуазна преса силкувалася представити Леніна, як особу, що працює на користь ворогів держави, хоч може й несвідомо.

Агітація за війною поміж військом мала деякі успіхи. Поодинокі військові відділи ухваливали резолюції, в яких стояли за війною аж до побіди й осуджували Леніна й тих робітників, що стремилися до миру. В Новочеркаську з'їзд донських козаків ухвалив підтримувати всіма силами тимчасове правительство; деякі члени з'їзу поставили резолюцію, але не відомо ще, чи ту резолюцію з'їздом прийнято.

Між тим в Петрограді робітники, прихильні до мира, уладжували маніфестації, де носили прапори з написами домаганнями опублікувати секретні договори з союзниками, передати владу в руки Ради робітничих і солдацьких депутатів. Відбувалися численні демонстрації проти Мілюкова й завойовницької політики. Прихильники Тимчасового Правительства відповідали на це своїми демонстраціями. Для осягнення успіху вживалися часто демагогічні засоби. Обидва противні табори грали на почуттях мало-свідомих мас, щоби перетягти їх на свій бік.

Як сильний протиосенний настрій видко з відношення до так званої „позички свободи“, которую оголосило Тимчасове Правительство. Довший час після оголошення позички Рада робітничих і солдацьких депутатів стояла остояною і не підтримувала позички. Нарешті вона заявила ся за позичкою. Але соціалістична преса, яка теж ніби прінципіально стала за позичкою, представила позичку в такому освітленні, що звела до нічого ухвалу Ради, й настроїла робітників проти підpirання позички, на що дуже жаліється ся „Реч“.

Наслідком мірової агітації „братання“ російських солдатів з німе-

цькими й австрійськими стало відбуватися в таких розмірах, що викликало тривогу. Бруслов видав приказ, щоби уникати „братання“, бо, мовляв, Німці використовують його для своїх цілей, що може страшно пошкодити Росії.

Який вислід цього всього руху й тertia, ми вже знаємо: склад Тимчасового Правительства змінився, але „Реч“ з того часу, як це сталося, ще не прийшла, тому подаємо огляд того, що було перед уступленням Гучкова й Мілюкова.

В середині держави відбувається величезний рух у напрямку збудовання на руїнах старого ладу нового життя. Революція винесла наверх і поставила на дений порядок національне питання. Кожда нація стремить ся до розвязання своїх життєвих проблем. Виставляють ся домагання забезпечення самоуправи для кожного поневоленого народу. Фінляндці хотять самі безконтрольно господарювати в себе й не думают відступати від своїх крайніх домагань. Зустрічаючи опір збоку Росіян, вони настроюють ся ворожко до Росії. Курс рубля в Фінляндії значно знизився.

Національний зізд Бурятів ухвалив жадати широкої автономії як для іркутських, так і для забайкальських Бурятів.

Зізд Калмиків в Астрахані постановив створити національний калмикій комітет для самоуправи Калмиків. Всі спрости, що доторкають ся Калмиків, мусять рішати ся комітетом. Комітет має працювати в паралелі з правителством, про що зізд подав правительству до відома.

Всі вістки про розвиток української справи, подані в „Громадській Думці“ до 10. травня, підтверджують ся на сторінках „Речі“.

1. травня магометани: Татари, Сарти й Таджики уладили в Петрограді маніфестацію. Маніфестанти домагалися повної свободи національностей і республіканського ладу в державі. Повстають численні національні організації.

Національний рух поневолених народів і стримання до перебудови Росії за федераційних основах занепокоює Росіян. Деякі групи їх зраджують своє занепокоєння. Наприклад Юнські козаки на своїм зізді ухвалили резолюцію, яка каже, що Росія повинна стати демократичною республікою, але „неделімо по національностям“, тобто централістичною.

Важалі деяким шарам суспільності тяжко міняти своє відношення до інших національностей. Стара звичка височила в юнкерів Михайлівської артилерійської школи в Петрограді. Вони противилися допущенню в школу Жидів, проти чого протестували юнкери—прихильники соціалізму.

Управа переходить цілком у руки громадських комітетів, котрі порядують в порозумінні з правителственими органами. Ріжнородні громадські організації наплоджують ся, як гриби після дощу. Провадяться величезна будівничі роботи.

Важну роль відіграють тепер кооперативи. До революції вони були «середками», з яких розходилася вільна думка й де гуртувались всі поступові громадські елементи, а також помагали боротися в дорожнечою. Зараз кооперативи створиши нормують, напрямлюють господарське життя країни. Для помочі кооперативам правительство думає призначити кілько міліонів карбованців; з цього фонду мають уділяти ся кооперації позачки.

Іноземці на користь кооперативних товариств, особливо в теперішню хвилю, коли все в неладі, знаходяться поміж темними масами вороги їх. Свобода зрозуміла ся багатьома дуже химерно. Думают, що можна робити все, що забагнати ся. От і заходжують ся розбивати крамниці, грабувати богатих, а також і кооперативні лавки. До таких людей прилучуються також і ті, хто надто зненавидів все старе і конче хоче його цілком сплюндрувати. Руйнуючи

старе, шкідливе, не минають і корисного. Наприклад, в Орловській і Смоленській губ. в багатьох селах були цілі погроми „потребілок“. Коли все втихомирюється, то на запит, чому селянин розбивали кооперативні лавки, вони так і пояснюють, що то, мовляв, „старе“, а старе все треба зруйнувати.

В загалі свобода й демократизм чудно розуміють ся темними селянами. В Сичовському повіті Смоленської губ., наприклад, селянам так сподобалося вибирати громадські комітети, які можна знову розвязувати, що вони з цього зробили собі забаву й кілько разів підряд вибрали й змінювали свої селянські й волосні комітети. Дійшло до такого „демократизму“, що повинидали всіх інтелігентних робітників з комітетів. Нехай, мов, „народ“ попорядкує. Як на сміх, в комітет повибрали таких, що більшість з них навіть писати не змігла.

Темрява й безпорадність мас перед новими формами життя, брак поняття про політичний лад взагалі даеться тепер дошкульно відчути. Щоби запобігти можливому лихові, що з цього може виникнути, земства й громадські організації заходили ся розвивати широку просвітну роботу. Земства посилають на села спеціальні лекторії, котрі вяснюють людям вагу теперішніх подій і подають необхідні для кожного горожанина знання. В городах уладжується ріжні відчуття, дбається про постачання потрібної літератури про державне життя. Але це все застарічте хіба, щоб залагати найбільші діри.

Шід час загальногом захоплення революцією притихла було якось справа вихарчування населення. Але зараз, коли по малу все заспокоюється ся, ця справа знов виступає на перше місце й завдає правительству багато клопоту. Безлад в комунікації викликало нужду в запасах поживи по великих городах. Тай деж там буде добрий довіз, коли, як заявив міністер доріг Некрасов, на одній південній західній залізниці з 900 паровиків пра-

рює тілько 350, а решта до роботи не придатна, навіть полагодити. зісованих паровиків немає змоги, бо бракує відповідних приладів і металу. Спасибі Америці, котра не забуває Росію й присилає, розуміється ся, за добре гроши, свої паровики.

Міністер каже, що довіз з провінції супроти березня поліпшився, але як буде стояти сирава на даї, він не може ручити ся.

Зі всіх кінців Росії чути тривожні голоси. І хоч „Реч“ зайнята зараз важнішою для кадетів справою, ніж справа євреї—агітацією за провадженням війни—але на сторінках її читаємо богато тих тривожних чуток.

Найкраще характеризується справа з євреями відозвою Ради робітничих і солдатських депутатів до селян. Відозва звучить так: „Селяне! Ваші брати й діти—солдати й городські робітники, свою кровю здобули свободу, котра дасть селянам добробут і рішить земельне питання. Але свободі загрожує небезпека. Її вороги, прихильники скіненого царя, використовують ними самими витворену недостачу хліба в городах, щоби підкопати вашу й нашу свободу. Вони кажуть, ніби то революція лишила країну без хліба. Вони розславлюють, що ніби то селянин не хотить вести хліба в городи, бо стоять проти свободи, проти робітників та солдатів.“

Селяне! Як що ви хочете зберігти свободу, як що ви хочете завести скинути ярмо земських начальників, стражників, поміщиків—спасайте революцію! Йдіть вони, ідеї, ідеї армія на фронт, і робітники в городах зостануть їх без хліба, коли нашим і вашим ворогам (чорносотенцям—Ред.) пощастить задушити голодом ще тілько народжену свободу. А без свободи не буде й землі!“

В армії не хватає також і санітарних уладжень. Догляд, особливо на румунському фронті, ліхий. Як заявив в беєїді з петроградськими журналістами комісар Тимчасового Правителства в Одесі, з фронту прибувають в Одесу маси хорих

личезне враження на авдиторії, що відізвала ся бурею оваций.

Зізд вислухує привітів. Части привітів від українських організацій з отгляду на їх велике число тільки перераховує секретар П. Богацький, перечислене інших відложено.

По Стадомськім Д. Григорович-Барським привітав зізд від краєвого комітету народної волі. „Наша партія—говорить Д. Григорович-Барський—давно стоїть на яснім розумінні того, що російська держава вимагає для себе будови, яка вдоволяє всім політичним домаганням і бажанням окремих національностей. Але ся свідомість не загальна в партії і в масах. Особливо гаряче я вітаю зізд, бажаю йому спокійної праці на шляху утворення умов вільного існування українського народу“.

Член виконуючого комітету д-р Г. Фрумін, як представник переславаної юдівської нації і член партії соц. революціонерів, вітає зізд: „Серед нас—говорить бесеїдник—нема й не може бути противників української автономії. Але ся питання повинні рішити Установчі Збори“.

Полковник Матушевич говорить по російськи від Ради київського гарнізону та по українським від української фракції військових ді-

Український національний зізд у Київі.

ІІ.

З дуже великою цікавістю вислухано потім реферату Ф. Матушевського про права національних меншин. З статистичними даними про населення України, референт вказує на домінуючий український елемент на його території, куди розмірно в невеликій числі вкроїли елементи інших народностей. Це дас йому право до виводу, що Україні конче потрібна національно-територіальна автономія з повною гарантією прав національних меншин і їх самоуправою, з широкою самоуправою у волостях і селах, з рівністю всіх горожан краю перед законом і з найбільшим приближенням адміністративних і судових інституцій до потреби життя народів, які творять цілість краю. Свій реферат Матушевський кінчить словами: „Тому будемо твердо й високо держати в своїх руках наш чистий прапор вільності народів, винесений нами незамараним з грязної тюрми на свіже, ясне і чисте повітре свободної України. Будемо спільними силами охороняти свій чистий прапор від проб темних і несвідомих сил завалити його гряз-

політичну інертність, недостачу дійсної політичної гідності, й закликав стягти з себе порох фальшиво зрозумілого націоналізму та йти в єдинстві з демократами інших народів до ясних ідеалів соціалізму. В такім самім дусі була й змістова промова українського соц.-демократа Чеховського. В палих промовах соціалісти-революціонери Н. Ковалевський і В. Начаєвська закликували через здоровий демократичний націоналізм іти до інтернаціоналізму. Цікава була промова прибувшего з фронту солдата Дорошенка, котра блестіла живим українським гумором і влучністю сентенцій. З огляду на зізд селян всі гласа про землю й народ приймає авдиторія з незвичайним ентузіазмом.

Другий день.

Засідання зізу 7. квітня, як і першого дня, дуже численне відкривається в 12-ї год. Настрій зовсім діловий, спокійний, до чого заликує, відкриваючи збори, проф. М. Грушевський. До президії запрошують представників одеських і харківських Українців і делегата від балтійської воєнної флоти офіцера Крупенського. Поява останнього делегата, що віддає на естраді військову честь прапорові з портретом Т. Шевченка, викликує ве-

ючі відповіді з бурею оваций.

на ріжні пошестні недуги, навіть на тиф. Це результати зле зорганізованого медичинського догляду.

Таке положення витворює гарний грунт для контр-революційної агітації, познаки якої де-че-де вже видно. Поки що виявляють ся потайні провокаційні вчинки.

В Київі під час розливу Дніпра, що наробив багато шкоди надбережним мешканцям, кілько осіб, одягнених, як салдати, залило в лаврську пещеру й вчинили огидне блюзниство: розрубали голову міщані проп. Паїсія. Очевидно, невідомі провокатори зробили це, щоби випинути на релігійне почуття тих людей, що потерпіли від розливу й навести на думку, що то революціонери такий глум над святощами вчинили.

З приводу цього спільна рада київських організацій видала відозву до населення, в якій указує, звідкіля походить той вчинок і яка його мерзена ціль.

В Пензі й Кишиневі ведеться погромна протижидівська агітація поміж учнями середніх шкіл. Арештовано кількох агітаторів.

В селі „Медведево“ Нижегородської губ. був такий випадок. В село приїхала послана від земства лекторша для відчитів. Там знаходить ся жіночий монастир, настоятелькою которого є чорносотенна черниця. Під випливом останньої селянин зустрінули лекторшу ворожими окликами: „А, ти від республики приїхала, тебе прислали до нас республика; це вона одягла в нас

батюшку-царя й напустила голод; даваймо лише подивимось, чи є на ній хрест?“ Ледві втікла лекторша звідти.

Не дрімають чорносотенці й у Петрограді. Коли під час проти—за правителів демонстрацій в перших числах травня були наяві оружні борби, то це траплялося лише при запальних суперечках. Але раз ішла мирна юрба з робітників, салдатів і горожан без ніякої зброї і на неї заходила ся стріляти пінча, одягнена як робітники, узброєна товна, без всякого приводу. Цей випадок пояснюють, як пробу чорної сотні викликати ворожнечу до робітників і салдатів, а значить і колотнечу.

В Москві стало ся щось трохи інакше. 3. травня на одній вулиці зібрала ся юрба людей з двістій заходила ся кричати: „Де хліб і вода? Геть з міліцією! Геть з Тимчасовим Правителством! Дайте нам царя!“ Инча юрба теж людей з двістій вперла ся в помешканні комісаріату й забрала револьвери й берданки, а також і всі патрони, що там мали ся. В обох юрбах, як виявило ся, організаторами були колишні поліцай і агенти охранки.

Це ще поки що поодинокі випадки, але сказане раніше дає підставу думати, що може розвинутися й сильна контр-революція, бо оперувати ся з темними масами всілякими демагогічними кличами дуже легко, лекше ніж спровадити їх на вірну дорогу.

Лубенець.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ Й МИРІ.

Революційна Росія й поневолення народів.

З Копенгагена доносять дня 30. мая „Berlingske Tidende“: У Фінляндію прийшло багато московського війська. Гарнізон у Ваза побільшено на 2000, гарнізон в Кен на 3000 салдатів. Ті салдати прийшли на розказ міністра війни Керенського.

Він довідав ся під час своєї поїздки у Фінляндію, що між Українцями Литовцями й Фінляндцями була тайна конференція представників, яка вирішила постанову, що одного дня всі три краї мають проголосити свою самостійність. І от міністер поступової Росії, вольнодумний Керенський, хоче московськими військами задержати ті народи при Росії!

мократів. Полковник Матушевич нагадує необхідність боротьби з нічним ворогом для укріплення внутрішньої волі. Зізд шумно вітає представника армії.

Від губернського земського виконуючого комітету вітас В. Корольов в українській мові, від товариства охорони жінок—п. Клячкина.

Виступ з привітом представника тимчасового правителства губернського комісаря М. Суковкина гаряче приймається на зізді. М. Суковкин жалує, що не уміє добре говорити по українськи і мусить звернутися до українського зізу в російській мові. „Тимчасове правительство—заявляє М. Суковкин—рахується з голосом України. Вже тепер український народ у Київі має своїх представників у ради громадянських організацій і губернськім виконуючим комітетом, що помагають мені в справі уладження краю на нових основах. У нас буде гаряча виміна думок, але не буде ні одної незгоди. Хай буде згода між Українцями й центральними властями. Український народ не тільки може, але й повинен висловити ся, як він хоче управляти ся, і правительство прислухується до того голосу. Останнє слово належить до Установчих Зборів, а первісне до нас. Рішайте сюди справу

державною мудрістю, якою все відзначав ся український народ. Нехай живе вільна Україна в злуці з Росією!“ Бурливі оплески. М. Грушевський цілується з М. Суковкиним, який займає місце в президії.

Ідуть привіти від київського жіночого громадянського зібрання (п. Синицька), від губернської земської управи (Пожарський), від київського комітету соц-революціонерів (Прилежас). Своїм кличем на Україні ставлять соц-революціонери домагання: „Вся земля всьому народові!“. Представник Коаліційної Ради київського студентства Баткінський говорить, що перед тим у Шевченкові дні студенти співали в мертвих стінах давньої вищої школи „Вічну пам'ять“, а тепер вічну славу свободному автономному народові.

Гаряче приймають на зізді привіти національних груп. Від жидівської соц.-демократії говорить у жидівській мові Каган. Від польського соціалістичного кружка по українські—Куліш, від Чехів з армії фронту—Йосиф Франц, що виголосив промову про многострадальну Чехію в українській мові, закінчує її на прохання авантюристів по чеськи. Чорноморська флота і Рада робітничих депутатів Одеси вітає зізд в особі Романченка: „Завдання

Протиреволюційна течія в Росії.

Зі Штокгольму пише справоздачевець нейтральної держави „Франкфуртер Цайтунг“ (30 має):

Протиреволюційна течія підіймається в Росії. Конгрес кадетів осудив тимчасове теперішнє правителство гострою критикою. Все-російський конгрес офіцерів рішив тільки 265 проти 246 голосів підпірати нове правителство. Крайні партії хочуть відновити спільну центральну владу і розсіювати свою телеграфічною агенцією представлення анархічних відносин на провінції, які викликають переляк серед буржуазних кругів. Орган ради робочих „Ізвестія“ сповіщає, що Пурішкевич ще з вибухом революції підняв завзяту пропаганду за монархічним правлінням серед війська, де він має великий вплив серед доставців поживи до фронту.

Про царя доходять вісти, що його переведено з родинною до Петровавловської кріпости і посаджено в осібнім домі, що випликує занепокоєнні серед священства. Загал вічає з боку Англіїв і Французів підпору на зворот настрою прихильного цареві.

Рада робочих тратить вплив через свою бездарність і неспособність перевести негайно мир, який є популярний між масами. „Нове Время“ пише, що Рада робочих заїдала 10 міліонів від правителства на поширення своєї політичної діяльності.

Ліберальні часописи, як і соціалістичні під крилом Плеханова, драмагають ся застосуванням влади диктатури (самовласти) проти неспокійних духів.

А. Керенський, „морський диктатор Росії“, поступовель—їдить по фронту агітувати за війною. Горький глузус в „Новій Жизні“ з Керенського, що він відвів адміральський капелюх при одвідинах флоту, хоч він нічим не пригадує Наполеона, бо там була чинність, а тут фраза!

Флоти—говорить делегат в сильній промові на українській мові—визволити Україну і установити в Росії федераційну республіку. Про таку саму готовість віддати життя за права українського народу говорить представник української секції київської ради салдатських депутатів Чайка.

Від польських організацій в українській мові говорить Єзерський, котрий зазначує, що вільні Українці є в щасливих умовах, ніж досі гнетені поляки. Волю нам треба ще вибороти, тому треба спільними силами твердо стояти на фронти в імя братерства народів.

Предсідатель чесько-словацьких товариств Вондрак в чеській і українській мові висловлює бажання, щоб здійснити ідеал Шевченка про вільну федерацію всіх братів Славян. В імені обединених жидівських громадянських організацій виголосив привіт д-р Биховський, котрий окрім вітас „славного провідника українського руху М. Грушевського“ і закінчує підбурю оплесків: Слава українському народові, слава його провідникові Грушевському. М. Грушевський при одушевлених окликах „Слава!“ підходить до Биховського. Вони розціловали ся.

Закінчується ся денне засідання

Анархістичні відносини в Росії.

З Минська доносять до Штокгольму, що там селянські розрухи приирають великі розміри. Помістя Святополка-Мірського спалено пожарами і в часті ограбовано. В околиці Новгороду, Волинська і Обруччи салдати зробили таке пьянство, що 16 з них з надмірного уживання горілки померло. Царичин находит ся під диктатурою гарнізону, який наложив на місто 1½ міліона рублів контрибуції, щоби салдатам піднести жалування, а родинам їх запомогу. На Волзі ограбували салдати чотири кораблі. З Благовещенська доносять, що в копальннях золотих округів Сея наявує анархія; золота не копають.

Небезпека чужинця в Росії.

Зі Штокгольму доносять вість з „Одеського Листка“, якого донесувач говорив з англійським послом про безпеченство чужинців в Росії. Консул є цеї думки, що всі чужинці, які не мають ніякого діла в Росії, повинні негайно виїхати до дому. Ніхто не знає, що принесе слідуючий день у Росії. Останніми днями виїхало з Одеси багато родин. В Архангельську стоять перевинені чужинцями кораблі, щоби втекти до Англії. Багато родин виїзджає з Фінляндії. Англійський вплив в Росії змешкується з кожним днем.

Уязнені сербського штабу дівізії.

Після розказу одеської військової команди дня 15. мая заарештована рада робочих і салдатів цілій штаб одеської дивізії з командантом. Він запротестував іменем міжнародного права проти такого негідного і незаконного поведіння. Супроти того мусів командир одеського округа видати заказ арештовання, або насильства над румунськими провідниками армії, серед яких підняла ся тревога перед подібними вчинками.

—

привітами Кояни від Грузинів, М. Шаповалі від повітової земської управи, від повітового зізду земських учителів, робітничого Гутянського знарядного заводу, Ситникова, від жидівського демократичного учительства (в жидівській мові), від Естонії з Дерита з заявою, що Естонії піддержать домагання української автономії на Установчих Зборах, і від батуринських Жидів (Вашенко). Предсідатель зізду дякує всім бесідникам і зокрема М. Суковкину та просить його передати тимчасовому правителству, що український народ готов його піддергати.

(Далі буде.)

Листи з України.

Вже починають надходити вісти з України в листах, які вказують на радість народу з приводу настуਪивших змін і на певність того, що старе правительство з його порядками не поверне до влади, що Микола не буде вже панувати над народом.

Поміщуюмо тут виїмки з тих листів до полонених:

ВІЙНА.

(Восине положення після німецьких звідомлень).

На західнім фронті останніми днями прийшло тільки до льокальних (місцевих) восиних ділань. Можна тільки потвердити се, що союзники Англії не осягнули по двомісячній тяжкій боротьбі своєї цілі, яку вони поставили собі. Тепер можуть тільки покладати ся на велику одноцільну офензиву, яку вони приготовлюють сього літа.

Початок її проявляється відслідковими познаками і оживленою боею діяльністю на східнім фронті.

Крім Сморгона підняв ся бій артлерією над Стоходом. Наступаючі російські патрулі зістали прогнані. У відплату за напад з бомбами на Богданов обкідано з боку

Німців бомбами залишничий двірець Городські. На румунському фронті зняла ся по обох боках боротьба артілірією, особливо на позиції коло Тульчєя і Пріслови. За се обкідано бомбами Галяць.

Так само частинна боротьба підняла ся на македонській фронті на захід коло Вардар.

На Італійському фронті боротьба безупинно триває далі. Від початку офензиви забрали Австрійці 250 офіцерів і поверх 13.000 незранених Італійців до неволі. Італійські наступи під Водіце розбили ся о хоробрість піхотних полків 24 і 41, зложених у великій часті з Українців Східної Галичини й Буковини.

З таборового життя.

На привіт президії Народної Ради (парламенту) Української Громади в таборі Вецляр до президії Союза Визволення України,—одержана привітна відповідь, яка прочитаєна була на засіданні Народної Ради 31. травня, слідуючого змісту:

Хвалина Президії Народної Ради у Вецларі!

Щиро дякую за Ваш товарищкий привіт. Бажаю Вам успішної вітровалої праці, нагромадженням політичного досвіду тут, щоб і повернувшись на Україну могли ми спільно вести далі працю чи то в громадських організаціях, чи у всеукраїнській національній Раді так, щоб нам ніхто не міг закинути марно потраченого часу.

З товарищеским привітом

Ол. Скоропис.

НАРОДНА РАДА.

(Засідання 28, 30 і 31. травня 1917. р.)

Так само, як попередніх двох засідань, всі дальші чотири дні праці Народної Ради пішли в головній мірі на вислуханні звітів членів Генеральної Старшини. Тільки на пополудніві 31. травня і передпополудніві 1. червня засідання поручено другі справи. Давали звіти референти: від т-ва „Українське Мі-

стоцтво“, т-ва Видавничого, Пресвітінної Громади, Драмат-музичного т-ва, соціальн. т-ва „Воля“, „Сільський Господар“, т-ва „Січ“, коопераційної вайнї, т-ва „Український Клуб“. Далі давали звіти голова церковного Брацтва, скарбник Генер. Старш. і Ревізійна Комісія.

Всі ці звіти були піддані докладному обговоренню. Більші дискусії викликали т-во Українське мистецтво, Видавниче т-во, Драматично-музичне т-во і т-во „Сільський Господар“, хоч справи інших т-в та інституцій також не мало цікавили Народну Раду. Піднесено було заиніціювання т-ва „Українське Мистецтво“ з причин браку як інтелігентних сил, що провадили б сим т-вом, так і фахових-робітників ріжких відділів, що мусили за для життєвих умов у таборі вийчати на робітничі команди.

Видавниче т-во останніми часами відчуває недостачу дописів до поміщення в часописі. Такий стан пояснюється тим, що недавно багато активних членів т-ва виїхали з табору чи на робітниці команди чи до других українських таборів.

Багато непримного прийшлося почути про Драматично-музичне т-во, котре, після призначення одних, вносило дезорганізацію в таборове життя, бо домагалося для себе якогось упривілійованого становища побіч інших таборових організацій, і на твердженінні других, далеко не стоять на висоті своїх завдань, коли ціллю останніх, побіч плекання рідної штуки, т-во має також і виховання свідомих громадян.

Кілька разів піднімалося питання про нівідповідний характер звітів з діяльністю організацій, вказувалося, що завданням Народної Ради є в першу чергу застановити її над виборленим трівічів і ясних законів, що служили б підставою таборових відносин, та означенім становища Народної Ради супроти організації. Проте ця думка не зустрінула співчуття у більшості послів і звіти рішено вислухувати до кінця. Так само відкинуто цю думку при переході до загального огляду діяльності Генер. Старшини.

Як і треба було сподівати ся, головне місце зайняло при загальній дискусії т-во „Сам. Україна“ зі своєю заявою. І треба було бачити, як настій серед іншої групи різко змінився „Опозиція для опозиції“, яку утворила ця група, виявилася ся тут, як не можна виразніше. Але стало ясно, що та хвиля „буря в шклянці води“ втихла. Найкраще характеризував це т. Чак, сказавши, просто але широко, що пора вже перестати сліпо йти за тими, що сподобаються ся нам своїм зверхнім виглядом, чи близкими фразами.

Уділено абсолюторію Генеральній Старшині, яка була вибрана Генеральною Радою на три місяці і тепер має бути вибрана на ново, і голосуванням призначено довіря зазначенним, що в діяльності Генеральної Старшини хоч були похибки, але без злого наміру і можуть бути усунені лише зміною таборової конституції. Після уділення абсолюторії на порядок денний поставлено затверджене регулямінту Народної Ради, проект якого виробила призначена комісія. Проект ухвалено з деякими змінами.

О 10 год. ранку 1. червня поставлено засідання Народної Ради перервати до вівторка 5. червня, до якого часу комісія закінчить розроблення проекту конституції, який буде поставлено на денний порядок для розгляду й затвердження Народної Радою.

Жертви.

На фонд національної оборони. м. ф. Ком. Osmarsleben, т. Mi-нко. — 30

На хорих в лікарні.

Ком. Asslar, № 1545. 480

На часопис „Громадська Думка“.

Ком. Asslar, № 1545. 480

На організаційні цілі.

Ком. Kubach 2—

Приватна жертва для т. М. Вакума.

Ком. Kubach 4—

Переписка Редакції.

Тон. П. Колесник. Гроши одержано. Посиласмо вам: 1. Календар С. В. У.—1 м., 2. Звідки пішло ім'я Україна—5 ф., 3. Серію карток—75 ф. Разом на суму 1 м. 80 ф.

Ком. Landenau. Посиласмо вам: 1. Кобзар I ч. і 2. Блангеліе, накладною платоно.

Ком. Holzappelhitte, № 2419. Часопис посилаємо.

Ком. Uhleborg, № 3880. Посиласмо вам „Захалянну книжку“ як часопис «Громадська Думка».

Тов. I. Пшаренко. Посиласмо вам замовлені вами книжки на суму 60 ф. Граматики проф. Стоцького й історії України поки немаємо. Ваше бажання приймемо на увагу ѹ коли одержимо ці книжки, то вам вишлемо.

Тов. I. Дядченко. За адресою комітетів помочі полоненим зверніться до таборового комітету червоного хреста.

Ком. № 399. Стаття ваша „Як живе українське селянство“ до друку не надається. За слаба тема.

Тов. Ф. Г-ко. Стаття «Омелько й Павло» не може бути поміщена в нашій часописі, бо потребує великого оброблення, якщо редакція не має часу на це. Попробуйте самі переглянути статтю, обробити її і по можливості скоротити, тоді можливо ѹ редакція матиме змогу помістити її в часописі.

Тов. Л. Любисток. Ваша „Вілончель“ до друку надасть ся ѹ при першій можливості дуже піоміцена в часописі, але майже терпеливість і не гrimайте на нас, коли в найближчих числах часописі не побачите її надрукованою.

Ком. Boden, № 10090, т. D. Пивовар. Без вашої довіреності не можемо взяти в командатурі ваших 5 м. яко жертву на «С. В. У.». Тому коли хочете зробити похоронення, то пришліть формальну довіреність, затверджену вашим постом, на ім'я Президента Української Громади табору Вецляр т. Андріюка.

До товаришів,
що думають найти волю у Швейцарії.

Місяця півтора тому назад я з робітничої команди подумав і собі, як ще багато других робило, іткти до Швейцарії задля того, щоб помінати полон на волю. Але, як каже поговорка: „Рада б душа в рай, та гріхи не пускають!“ Так саме ѹ зі мною вийшло.

Коли я, перейшовши граници, опинився в Швейцарії, то мене зустріло там зовсім не те, що я чекав. Правда—там мене не заперли до табору, навпаки, зоставили на волі, але як тільки я знайшов собі квартиру ѹ задумав жити прескокіно і трохи відпочити після полону, то до мене почали збігати ся російські шпиги, котрих там є невидима сила, і зачали мені співати, щоб я йшав на французький фронт, бо Французи союзники Росії, і кожний російський солдат, що втік із полону, мусить іти на фронт.

Коли я почав відказувати ся від французького фронту та просити, щоб мене відправили до Росії, то мені відповіли, що на Росію нема дороги із-за німецьких підводних човнів, а я повинен йшати до Франції й поступити в ряди російських військ, яких там дуже багато, а як ні, то мене в Росії, коли я поверну до дому, чекає восинний суд.

То так мені засталось вибирати одно з двох: або йшати на фронт, або уткніти знов до Рацштату, бо на далі заставатися у Швейцарії було для мене неможливо. З тих двох лих я вибрав друге, це-більше понернув до Німеччини й живу в таборі вже третій тиждень, почуваючи себе розумість ся, багато ліпше, ніж міг почувати себе на французькому фронті.

Тепер від мене один запит до товаришів: „Кому цікаво скласти свою голову за французькі інтереси та за французьких панів? Одже, я думаю: нікому. А коли так, то моя товарищеска рада всім тим, що мають думку шукати волі у Швейцарії,—нехай покинуть цю думку, бо хоч він і пробереться через границю, то знайде там не волю, але знайде людей, котрі докладуть усіх своїх сил, щоб відправити його на французький фронт, бо ті чортові шпиги беруть добри грошики!

Отже, хто бажає подрібно знати, яка воля у Швейцарії, хай звернеться до мене, я розповім, бо мені пришлося добре закусити швейцарською волею.

Полонений Українець Антін Дзенгелевський, „Розівіт“, ч. 31.

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

СЬОГОДНЯ, 3. ЧЕРВНЯ 1917. р.

Музично-Драматичним Товариством ім. М. Лисенка

буде виставлено:

Борці за мрії

(Кайн і Авель)

Драматичні ескізи сільського життя на 4 дії І. Тогобочного

Початок рівно в 6. год. вечера.

Перед початком і в часі антрактів грає духовна оркестра

під орудою т. Чуркіна.

Ціни на вступ: 50, 40, 30, 20, 15, 10 і 5 фен.